

Sms är kort, inte snålt

Har sms-språket utvecklats för att minska slitaget på knapparna? Eller är det ett helt nytt sätt att kommunicera? Ylva Hård af Segerstad anser att sms, trots allt, inte är så konstigt.

Är sms-språket västerlandets undergång? Eller en revolutionär frigörelse från det stylvade skriftspråket? Eller kanske bara en fotnot i skrivandets historia?

Göteborgsforskaren Ylva Hård af Segerstad, som kan titulera sig filosofie doktor, vet mer om detta än de flesta. Hon har, mer eller mindre bokstavligen, hängt över axeln på sms-ande ungdomar. Hennes doktorsavhandling, med det föga sms-artade namnet "Use and adaptation of written language to the conditions of computer-mediated communication" handlar just om språket i de snabba kommunikationsmedierna på internet: e-post, chatt, direktmeddelanden och, inte minst, sms.

Hur kommer man på idén att skriva en avhandling om sms-språk?

– Jag tyckte att språkbruket som man kunde se i sms såg nyskapande och kreativt ut, så jag började fundera kring hur man anpassar sitt språkliga beteende efter de speciella förutsättningar som gäller för just sms.

VISSA FÖRUTSÄTTNINGAR VERKAR SJÄLVKLARA, som att det är besvärligt att knappa in text från en knappsats och att det är snabba ryck. Men inget är så självklart som det kan verka.

– Jag tänkte mig att man skriver kort och koncist mycket för att det är relativt krångligt, tidskrävande att mata in texten och att man bara har 160 tecken att uttrycka sig på.

Stämde det då?

– Både ja och nej. Det visade sig att man inte alltid låter ekonomiprincipen styra. Ibland verkar det vara viktigare att lägga ner mycket tid och möda på att skriva det där perfekta meddelandet än att vara snabb och kortfattad.

ETT FYND VAR DEN SOM SKREV ett sms på exakt 160 tecken, maxgränsen i sms, genom att inte ha några ordmellanrum.

Kontentan av Ylva Hård af Segerstads avhandling är att sms-språket i första hand är funktionellt, anpassat till mediet och omständigheterna.

Hon avvisar uttryckligen tesen att sms och annan snabbkommunikation är ett helt nytt medium. Det

skiljer sig visserligen både från talad kommunikation och långsamma skriftliga meddelanden, men det nya är blandningen snarare än delarna.

Egentligen är sms-språket inte särskilt annorlunda än de kodspråk som användes av telegrafister och telexoperatörer.

Tekniken kan styra hur man skriver på flera sätt. Mobiltelefonerna brukar ha "intelligenta" program som gissar vilket ord man tänker skriva och fyller i resten.

– Hmm, just hur intelligenta kan man ibland fråga sig, säger Ylva Hård af Segerstad.

– Med intelligenta ordlistor i mobilerna är det ibland enklare att inte ha förkortningar och talspråksuttryck – det tar faktiskt längre tid att mata in texten och det tar tid att spara i egen ordlista.

– Många användare är irriterade på att inmatnings-systemet stör deras språkbruk. De får anpassa ordval och uttryckssätt efter vad de tror att mobilen kan klara av att hantera. De väljer kanske ett annat ord än de först ville skriva, för de vet att det inte är ett ord som finns i listan.

– Det blir liksom teknikdrivet språkbruk i stället för användardrivet. Och det är ju intressant i sig!

– Andra stänger av det helt och matar in med gammal hederlig multitapteknik.

När du studerade sms-användare, var det något du upptäckte som förvånade dig?

– Egentligen inte så mycket förvånade, utan snarare att jag påmindes om att allting är relativt. Det är inte alla som till exempel tycker att det är tidskrävande eller krångligt att mata in text.

Varför använder ungdomar sms-språk? Är det för att spara knapptryckningar, är det för att visa att de behärskar koden, för att utestänga vuxna eller för att det är kul?

– Det går ju inte att säga generellt. Man kanske skulle kunna tänka sig att det är allt det där på en gång.

– Men de flesta sms är korta koncisa, och jämfört med talad interaktion så kan man tycka att det är lite väl hårt och rakt på.

– En del användare säger uttryckligen att de föredrar

sms, för då slipper de hålla på och dra alla de där artighetsfraserna innan de kan komma till saken. Så ibland är det definitivt ekonomiprincipen som gäller!

Finns det någon åldersgräns?

– Det är nog väldigt individuellt. Men av det jag har sett så skriver äldre, över 25, sina sms mer som traditionellt skriftspråk med fullständiga meningar.

Har det uppstått någon kompetens eller kunskap bland sms:arna som kan överföras på andra områden? Kan ungdomarna något som vi som är över 25 borde lära oss?

– Det är väl inte helt fel att kunna behärska olika typer av språkbruk, och ett sätt att uttrycka sig behöver ju inte nödvändigtvis utesluta ett annat. Ofta tycker man nog att sånt som man inte själv är så bekant med, till exempel ungdomligt språkbruk i sms, är förkastligt och lite obehagligt.

– Vi människor är väldigt bra på att anpassa oss efter olika situationer, vilket man nog glömmer bort.

Anders Lotsson

Computer Sweden 2007:52

SMS-SPRÅK

I sms-språk förekommer:

Improviserade frkrtngar som "7k" för sjuk och strukna vokaler.

Tecken som förkortningar, > för till

Smilar som :-) för leende.

Avsiktliga okonventionella stavningar som "breve" för bredvid, "e" för är.

Dialekt, slang och renodlat talspråk: "svenska akademien kan ta sej i röva".

Onödiga ord utelämnas. Lunch??

allt i små bokstäver och utan skiljetecken

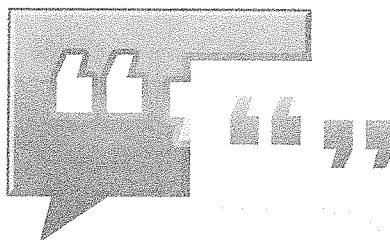
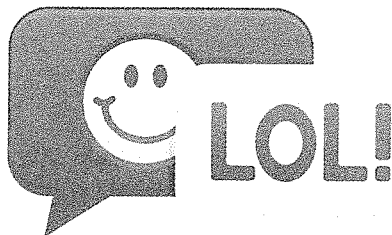
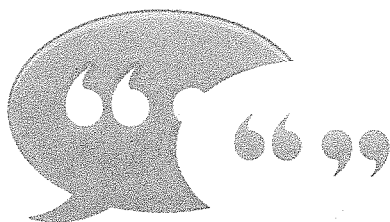
ibland inte ens ord mellanrum

Formaliteter som hälsningsfras och avskedsfras utelämnas.

Småfel rättas inte.

En del är slarvfel, en del är sätt att spara knapptryckningar, en del är uttryck för lekfullhet eller sätt att markera grupptillhörighet. Mycket känns igen från äldre textkommunikationstekniker som telegrafi och telex, eller från e-post. Det nya är att sms-språket inte har utvecklats av en yrkesgrupp, som telegrafister, utan av användarna. De lär sig av varandra. Göteborgsforskaren Alexandra Weilenmann har i sin avhandling "Doing Mobility" beskrivit hur tonåringar använder mobiltelefoner mer som gruppens egendom än som något privat.

Källa: Ylva Hård af Segerstads avhandling "Use and adaptation of written language to the conditions of computer-mediated communication".

Chatt-symboler. Foto: Kristina Heiner/LiveStock77/Thinkstock.